

[Vědy a specializace – 1]

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[1997](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[1997](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 30. 10. 1997
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 30. 10. 1997

[Vědy a specializace – 1]

Vznik většiny věd odloučením z filosofie, chápané původně jako univerzální „věda“, se obvykle vykládá poukazem na nutnost specializace. Zkušenost, že ke stále užší specializaci dnes dochází a že je považována za nezbytnou, i když se v poslední době víc a víc ozývají hlasy nejenom o nutnosti spolupráce různých, tj. nejen sousedních disciplín, je pro posuzování věd a jejich vědeckosti stále převažující, ba rozhodující. Týmová spolupráce různých specialistů se považuje za vhodnou především a někdy výhradně z praktických důvodů a tedy většinou ad hoc. Systematické nebo principiální programy spolupráce jsou stále ještě spíše výjimkou. Extrapolací této zkušenosti dospívá většina vědců k názoru, že je třeba opravdu předpokládat na počátku takovou univerzální vědu, která k postupnému osamostatňování speciálních disciplín vedla nutně a ze samotné povahy onoho univerzálně-vědeckého počátku.

Důkladnější porozumění tomu, k jakému přeryvu nebo alespoň pronikavé přeměně došlo přechodem od Akademie k Lykaiu, tj. od Platóna k Aristotelovi, nám však ukáže, že se věci měly jinak. Specializace je mnohem starší než filosofie, a filosofie vznikla a upevnila své přístupy vlastně v protipohybu vůči osamostatňování řemeslných dovedností, jejichž cílem bylo dosahování maximálního vystupňování a zároveň zkvalitnění řemeslného výkonu. Filosofie nevznikla jako další profese v důsledku specializace, nýbrž jako pokus vztáhnout se k celku všeho, tj. k celku veškerenstva i celku lidského života. Je proto zapotřebí si klást otázku, zda vědy – na rozdíl od předcházejících pouhých „praktik“ – nezačaly pouze navíc využívat nových prostředků pojmovosti, které je pouze dočasně uvedly do velké blízkosti filosofie, a zda právě tyto jejich předpojmové a předfilosofické počátky nejsou rozhodující pro jejich stále se zrychlující tendenci k štěpení na užší a užší specializace.

(Písek, 971030-1.)